پنجابی
زبان و
بوذانک

لکوک

ملک محمد رمضان

وفاقی حکومتءِ دانگءُ وزارتءِ نصابی بہروگءِ کمک گوں

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

پنجابی زبان و ادب

ملک محمد رمضان بلوچ

گند و چار کنوخ

آغا میر نصیر خان ٭ عزیز محمد بگٹی

حاجی عبدالقیوم بلوچ ٭ انور ساجدی

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ

چھاپ کنوخ — بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ءَ

چھاپ جاہ — قلات پرنٹنگ پریس کوئٹہ

سری وار — ۱۹۸۲ ء

گیشّی — یک ہزار

بہا — ۴ روپے

کتابت — محمد عارف

پنجابی زبان و ادب

پنجابی ہماں زبان اِنت کہ راگشاں پنجابی اِنت۔ مَن کہ مسکینیں پنجابءِ
راج و استمان ڈنگ و توار کنت او گپ و رپ جنت
پنجابی ادبءِ گونڈیں تاریخءِ نبیسوک قریشی احمد حسین احمد
قلعداری گشیت کہ ہمک کہ پاکستان او ہندوستان او پنجابی اِنت
مَن کہ موہن جو دڑو، ہڑپہ او ٹیکسلا او چیشیں دگہ۔ شیرگلیں
دیہاتی وڈ و رہبندگ بزاں (تہذیب) شامل انت، حاضریں پنجابی
زبانءِ "تاریخ" اِکر کہن نہ اِنت۔ ہمیں حال نبیسوک ومیترا لکیت
کہ ہندوستان و پاکستانءِ تہا گشوخیں زبانانی ہم روتیں
تاریخ آریا قومءِ مان ہند پاکستانءِ تہا آیگءِ
عہد بارا اِنت چہ شروع بیت۔ ہمیں حال نبیسوکءِ گشگءِ
رد اِنت ہمیں سالگیں دوردو نوبتءِ بارا اِنت ودی

سنسکرت ئی من ہسے چیارین وید۔ بزاں رگ وید، یجر وید، اتھر وید او شام وید نوشتہ کنگ بیتہ گنت، گشاں کہ ایشاں من رگ وید کلاں چہ کہن تریں او اسے آریائی ہمان باریان نشانی ایں۔ ہماں دورو زمانگ ئی کہ آریہ قوم ماں پنجاب ئی چہ ملتند بیتہ گت او چیر کہ تاسینی عمل ئی دقی اثر پیدارگ رائی دات تہ ماں اشوک ءِ زمانہ ئی ہندی پراکرتاں بزاں بولیاں قدر و ارزش زرت۔ ایشی ئی گڑا کلاسیکی سنسکرت ءِ دور کیت بلے مسلمانانی ماں برصغیر پاک و ہند ءِ آیگءِ گڑا فارسی او عربی زباناں ہندو پاکستان ءِ درد و رہبیدگی زندہ سرا دقی اثر پیدائیگ ءِ کار ئی رائی دات، او چہ ہندی زباناں گوں پیچیتیا فارسی او عربی زبان ءِ میل ملاپ چہ ہمان زبان کہ ودی بوت، ہماں ئی ہماں دور ءِ تاریخ نوشتہ کنوکاں ہندوی زبان ءِ نام داتہ۔ حاضریں عہد ءِ پیش و پھول کنوکیں زانتکار ہمیں دور ءِ زباناں اپہ بجر لش

بزاں بدل گئیں بول رہ۔ نام نوں یاد کھناں ۔ جیہیں پٹ د پول
کنوکیں ناکھاراں او نوں ہیں عہدو باری رہ شاعراں تبا
مسعود سعد سلمان رہ نام کلام چھ مریں!
— ریشی نو گڈ رحمن نامیں شاعر رہ سینہ رانک او خسرو رہ
پہاڑی لمبر کیت !!

پنجابی زبانے رہ وڈو بھیں!

زباتانی وادگراں پنجابی زبان نوں را ڈنک و تواد رہ وڈو
بھیر رہ او نوں یازدہ وڈ رہ زبان لیکتہ بیان کر یک
پہ یک نو ایشنت :

۱۔ ماجھی : اے بہان زبان ایں ہانگر لاہور، امرتسر او
گرداسپور رہ الکیاں کشنگ بیت۔
۲۔ دوابی : جالندھر، کپورتھلہ او ہوشیار پور رہ ضلعیاں
۳۔ پواہدی : حصار، انبالہ، پٹیالہ او ریاست رہ جیند نوں
۴۔ مالوئی : فیروز پور، لدھیانہ، فرید کوٹ او مالیر
کوٹلہ

۵ - رو ایر شتی پنجابی ، گجرات ، سیالکوٹ ، گوجرانوالہ ، لاہور منٹگمری ، (ساہیوال) او بہاولپور ءُ کشک بیت

۶ - بھٹیالی ، حصار او بیکانیر رِ راٹھ او فیروز پورہ راٹھور گشنت

۷ - ڈوگری ، جموں او کانگڑہ رِ بولی رِ نام ایں

۸ - لہی یا ماجھی ، ماجھا دُ چہ آ ندیم بنداں دری پار ساندل بارہ زباں ایں۔

۹ - جانگلو ، ساندل بار او نیلی بار رِ الکہانی زبانیں بجائی من کہ ساہیوال او پاک پتن رِ الکہ شامل انت

۱۰ - ملتانی ، گشاں کہ پنجابی زبان رِ پنج حشت ملتان رِ علاقہ ءُ من اِد سکنے جیتہ سبے اسے باز کنگ کرزیت کہ ماں پنجابی زبان ءُ ملتانی زبان وتی یک خاصیں مقام داریت۔

۱۱ - لہندی ، پلوشوہار ، آزاد کشمیر ، ہزارہ او کیمبلپور رِ الکہانی زبان ءُ وا گشنت : راولپنڈی اوجہلم

انگریزی کہیں زبان نا اثر شیرزمان:

ایدا اسے یاد وارگ کرزیت کہ ہر زبان و سراآپ

و گرات او ہلوک ہر او آسے اثر الآ کپیت ہیں سبب

ایہ کہ زبانانی زانوگر اسے گشتنت کہ ہر دوازدہ کرہ ٹی زبان

بناہیت گڑا پنجاب کہ ہوا ہر زمانگ ٹی یک نہ یک

حملہ آور رشہ ودی مکان آشگنگنت پشکا بیہن ودی ارش

اردوکانی آرنگیں زبان نا اثر ہندی دبان ہی سرا الما کپت۔

اورنگ زیب علیہ رحمتہ نا عہدداری ٹی جہان کتاب کرانگ

جاناں و انیشی ٹی شتنت۔ ہماناں من گہرل نبانی ۱۱۰۰ھ نا اجباری

امید نا۔ اللہ یاری خدابخش نا ۱۱۰۶ھ نا نصاب عزوری او

گنیش داس نا صنعت یاری باز مشہورین کتاباں، ہمان کہ فارسی

دبان ٹی من نوشتہ کنے۔ جینگ تننت سلے ایشی نا اوربوڈکھان۔

مذہبی جوزگ نا او ٹی گورکمی ٹی زندہ داشت او آنجی ٹی

من ماچھے نا زبان او سنسکرت او پراکرتی ٹی پھر فائدہ

زورگ نا جہد کت دہی پلواچہ فارسی او عربی لکھ ورشہ

سلسلہ ءِ دٰا دیم کنزنگ ءِ رپتار ءِ جاری داشت الدی ءِ ہجر
اسے بوت کہ گورمی ءِ سکھی ملکءِ وپڑھو اد عربی دفارسی ءِ
وپڑھو ءِ اسلامی پنجابی اد عربی نوشت و خواند ءِ نام دربرت!
گنتان کہ سکھی پنجابی ورناکی کارءِ گیشی ءِ سبب ءِ یک
معیاری زبان ءِ درجہ ءِ سشتو پھجت سے مسلمانی پنجابی ءِ
تہا دی ہندی بولیانی ہمیرءِ پہ دتانابیں درجہ ءِ اتا
گپت!

پنجابی زبان ءِ معدوم اد ومیریءِ اد نوشت و خواند ءِ
دڑوڈول ءِ ہیں عہد دیم کنزنگ ءِ الیّن پچار ءِ گنڈ نیزا
پنجابی ادب ءِ سے کساسیں تیکے و پہناوانی سراچم شاکگ
دیاں ، تاکہ سے شرفداریں وانگان اسے معلوم بیت، کہ
دشن لسانیں پنجابی ادب ءِ گٹ چہرنی اد چیر بگیں اُلیں مراد
دیگنجان پہ پھرتیں ، او شکرلوزیں پنجابی سینگ ءِ سیالگ
ءِ من کیا ، پچے جہد کرتہ!

پنجابی نظم ءِ زانگ کردیت کہ پنجابی ادب ءِ من زوراکی

ادب ءِ مقابلہ ءَ نظم بزاں لچہ ءِ بہر چونکہ گیشتریں اسے
مناسب ایں کہ پنجابی نظم و لچہ ءِ ایدا جتائی او ایکیں طرزانی
یک پہ یک ءَ ذکر کنگ بیت۔

مذہبی شاعری :- پنجابی مذہبی شاعری ءَ من وتی عبدءِ
لوٹ انت و شاعراں گیشتر مذہبی لیکہ و مراد ءَ بیان کتہ
پنجابی مذہبی شاعری ءِ ایمان ءِ طاقتوانی سرا ہماں شاعر و دامان
کو اساں رنگ پرنگیں ووڑا بالنت ہماں میاں عبداللہ لاہوری
عبدالکریم ششمرودزی او حافظ برخوردار او بازیں ہنی شاعرانی چنی
و لاپیچ بازہ پرشناک ایں۔

۲- صوفیانہ شاعری :- ایشی ءَ من تصوف ءِ مسئلاں اخلاق
او نیکی و جوانی ءِ ویچار کنگ جنیتہ گنت۔ ہمیں ورگت ءَ
غیر مہذب ءِ شاعری ءَ گوں پہیگ ءَ بابا فرید، مادھولال حسین
حضرت سلطان باہو اور سید بلھے شاہ علیہ رحمت ءِ نام چہ
روش روشنائیں۔

۳- عشقیہ شاعری :- پنجابی شاعری ءِ بنیادانی چیزاں عشقیہ

شاعری ہِر تہا عاشق ہِر داستان ، عشق رِہ پرچار کائنیت پنجابی
شاعری رِہ ہیں ماڑتی ڈ دمودر ، احمد ، پیلو ، مقبل ، وارث
شاہ اَر فضل شاہ وڑین ودّی عبد رِہ تالی نیں زانکاراںْ
سمجھینتہ

۲۔ رزمیہ بڑاں جنگ وسڑ رِہ شاعری ، ناںگ کردیت
کر رزمیہ شاعری ہہاں نگاں وگیتارا گتاں ہہای ہوُ من کر جنگ
و چوب رِہ پرچار اَر بہادری اَر بھڑمرداںْ رِہ جوزگ ڈسڑیگ
بیتہ ، پنجابا شاعری رِہ ہیں پہناؔ من جنگ نامہ اَر پنجابی
ڈھاڈیں اداماں ،

• چھتر رِہ شاعری :۔ چھتر رِہ شاعری ہہاں شاعری رِہ نام ایں
ہہای ہوُ من کر بوگ شوگ کبنے جیتہ اَر ہہای رِہ اسکنگا چ
اشکنرک اتی کندیت اَر ٹھلواں جنت ، پنجابی شاعری رِہ ہیں
تہر رِہ امام ستھرشاہ جلیل مصدی چرن سنگھ شہید اَر ایشرا
سنگھ رِہ نام گرہیت ، حاضرین ادی ڈ حکیم ناصر صاحب رِہ چھترو
شاعری رِہ نام و قرار مان دداہیں پنجاب ڈُ دیہ دیہ ڈ داں

پُرسِشت ۔

پنجابی لچہ شاعری ءِ ایں پنچ زندڑیں گوناپاں ابید انزم ءِ
او اَنگی ءِ بازیں نقی وردشم دی استاں مثالا

۱۔ سسی حرفی ۔ سی حرفی لچہ ءِ یک گوناپے ، پنجابی ءَ من
کراست ءَ چہ گوراں می ءَ ہرزون ءِ نوار ءِ او ءَ گپتار ءِ
بیگفر سکنے بیت ۔ گشاں کہ کیٹیں پنجابی شاعراں گیشتریں گپتار سی
حرفیانی تہار انت ۔ بلے اے زانگ کرزیت کہ پنجابی
لچہ ءِ ہیں انزم ءِ تہا شاعراں عشق و عاشقی ءِ ایکواں گوں
پیچیگ ءَ تصوف ءِ اِزہبی مضموں دی پر بستہ گنت ، پنجابی ءِ
مسلمان شاعراں ہیں میداں ءَ من دلی فکر ءِ مرگ ءَ واں
برز ءِ ال ءَ رسائینتہ ، پچھوکر

ترجمہ ۔ من دلی ورست ءَ بتخانہ ءِ دیستہ کہ آہنی ءَ
انیشگ ءَ ٹک ، بجز گت او مال لعل ءَ
قرآن نقی ۔
یک ورست ءَ من مالا او دومی ءَ من تسبیح

حق سے نے بقال اٹ ارسنے مسلمان،
من یار رہ ایمان ءَ قبول کت ہچے کہ حبشی ءَ
من اسلام دیتہ گت۔
محمد برتیا یار رہ جلوہ چھو برمشناک اٹ کریک
جہان ءَ ربتر گت ؛

۲۔ مان پنجابی ءَ بنیت جان شاعری رہ تہمر ءَ نشان ہمام ءَ کہ مان فارسی شاعری ءَ بیت رہ نام ءَ یار کفنت ؛ چھو زانگ کرنیت کہ چھو کہ سی حرفی رہ ودنیں گالاں یک وہی ءَ ہچ کنگ اد دانگ بیت تہ آن مان پنجابی شاعری ءَ بنیت ، وارث شاہ ءَ ہیر رہ قصو ئینا بیتانی تہا ۔

ترجمہ جیوڑ رہ ماہ ءَ گندیم چھوشیں ، چھو کہ آردس ءَ
گرینگ و داہاں یا کہ وڈور ڈولاں شیشرگشگ
و نیکو جننگ ۔

۳۔ چہار بندی ، چہار بندی مان پنجابی شاعری ءَ چہار مصرعانی

گکال دے گشنت بہان کر پنجابی زبان دے فارسی دے رباعی دی
جا نشین ایں ۔

۴۔ فرد : شاعری دے اصطلاح وچ من صورت وچ غزل دا یک
بند ، بزاں یک مصرع دے را گشنت پنجابی ادب دے
من دی صورت دا تحقل اصطلاح ہے ، ابید باقی غزال دی ہر تبدا
فرد گشائیشت ، مثلاً

ترجمہ : دل تنگیں رند اویشتج ہر دو یک دمیں دا سوا
پنگے دیچ دور ایاں ۔
اگر دتی گسیبان دے گنزال تا ہر دو ہمیں
حاام دے من یک پردیہ لوچان

۵۔ کاص : ادی پنجابی ادب دا یک ازمے ، بہاری دے
کر مان شکلیں بلوچی دے لڈروزنگ یا لیلڑے لاڑے اگڑاں
پنجابی زبان دے کلاسن نال کار بیرہ سانگ دا موقعہ دے جنج کڑش
اہنگ گشنگ دے ربد دے جنان ہر سے ٹبان گڈ یک ٹپہ
خاص الحان ۔ میت او ہر بند دے پنجابی ٹپہ ٹپانی

ہر چہاراں شعر دا ہم وزن بیت ۔

ترجمہ ، مرنا پیا اوڑک نہیں دسے قبالا ،

سیاہیں شغلاں سٹے رب دے فرمان

دشمن بھینگاں جوانیں آنکھاں ہراں

گشتہ صحب سین دا سالقیں

سالڑھتر سیناں جوان سیاہاں

سولا تھتی کھاں دیہ بلا باں

۶۔ ڈیوڑھ :- پنجابی ادب دا ڈیوڑھ جاں فارسی ادب دا ترجمہ گشتان، ایسی دا چہار بند بنت جاں کہ یک بند گشفت گرہ ہر بند دا عروض بانسک یک و نیم بنت ہناں اگر مصری صحبا دا من چہار ارکاناں تہ دیکا بند دا یک و نیم بانسک ڈیٹ بنت ۔ ایہی وڈا پنجابی زبان دا ڈیوڑھ دا من عشق واقعہ دی بنت ، مثال طور افضل شاہ نواں کرلی ولی یک ڈیوڑھا من گشیت

چین چین نہیں دل میرے باجوں دلبر جانی جھلا ڈیوانی

درد یار کریندی بیتا سینے لگڑی کانی وچ جوانی

برہوں پھوک جلایا تن من، اُجڑی ہوش جوانی کول نہ جانی

میلے یار نیاز جے مولا، سوہنا پوست شانی سِراں قربانی

۷ - دوہڑا - اصل دَ معنی اے چہار بندی رہ یک قسمے ہجائی دَ معنی کر تیرائیں اور مدام مانوکیں زیراں و خیالات ظاہر کنے جیسٹر گنت ۔

نمونہ ایشانت ۔

تن دی حجرہ بناوے دیپک، اس آ جلین پروانے

بھانبڑ بھر ہزاران وسدے پر اوس پتنگ دیوانے

اپنا آپ بناوے کولے، سو کرے کباب بیگانے

ہاشم رہ ولاں دی دل وچ، ہور جادو سحر بہانے

۸ - کافی ؛ کافی دی دوہڑے رہ ڈولا یک تیرائیں لیجئے یک بند وار وار کمیت اور گفتگوئیں ڈول آہنی ہر دار بدھیت مان پنجابی ادب رہ شاہ حسین بلھے شاہ و کافی باز مشہور و نامداران ۔

۹۔ باراں ماہ ا پنجابی ادب ءِ باراں ماہ صنف شاعری ئٹ
کن عاشق سال ءِ دوازدہ ماہانی یک پہ یک نام گیتو ءِ
دردو فراقانی پچار کننت او چھوں ڈسیت کہ آ ہچی ءِ فلاں
فلاں ہمینو چھرنگا گوستہ ۔ مثلاً :

پوہ ، پالا پالے پڑے ٹھرواے برہوں سرویاں سرے ستیاں نی
لے کے لیف نہالیاں سون سیاں اساں لاہ رضائیاں سٹیاں نی
کراں والیاں رانگل سیج گتے ، سینے لا کے سجناں گھتیاں نی
گھر آ سانڈا تدھ باجھوں ، اکھیں رونیاں ہنجھ گھتیاں نی

۱۰۔ اٹھوار ست وار ۔ پنجابی ادب ءِ اشعار اوست وار ءِ
من شاعر عاشق معشوق ءِ ہجر و اندوہانی پچار کتہ گنت مثلاً

ترجمہ : و سومرہ ءِ دوش ہیرانی روشین
من وتی چرخہ مول نہ کتاں
و سے شنبہ ءِ دوش جوائیں
من وتی چرخہ مول نہ کتاں

- چہار شنبہ ءُ پرچ سسا نہ این

من وتی چپسر خر مول نہ کلان

- پنجشنبہ سا رُتیں روشیں

من وتی چرچہ مول نہ کلان

- جمعہ و دروشں ءُ مرکل بیتہ

من وتی چرخہ مول نہ کلان

- اول ہفتہ روشں احبابا

من وتی چرخہ مول نہ کلان

- اَزار ءُ ایتو گشیت سرکس

او ہمال من وتی چرخہ مول نہ کلان

بیت ۱۱- مثنوی : فارسی ءِ ڈولا ہماں کتاب کہ یک
قصہ ہم ردو بیان کنت ، بدروت کتاب ءِ ہر شیئر بیت
مثنوی گشاشیت ۔ چو کہ مولوی غلام رسول عالم ہلوری
اور مولوی عبداللہ ءِ یوسف زلیخا اور میاں محمد جہلمی
ءِ سیف الملوک وغیرہ نوشتہ سکنے جیتہ کنت ۔

۱۲- غزل : غزل ای پنجابی ادب ءِ یک مشہور صنف

ای ، بلوچی ادب ءُ من پنجابی غزل ءِ بدل صورت اینت ،

پنجابی ءِ غزل من عشق و تصوف ءِ بچار سکنے جیتہ گنت ، غزل

ءِ من شیعر گیش ءُ گیش سینزدہ بیت ، ہنچو کہ غزل

شیعرانی تعداد اگر سینزدہ ءُ چہ گیش بیت کہ آں غزل

نا نیت بلکہ گڑا اے قصیدہ ءِ صورت پجیت ، ازی مونگ

طوریا پنجابی یک غزل بگندت -

جیکر میری قسمت اندر نہیں سی میل سجن دا

ایڈی بھیڑی قسمت والا کی سی جے تاں جمدا

غلغل کرنا بچھوتانا ، رو رو کے بجھنا

ایتھے ناداں سب تو ڈاڈھا رتبہ ہے آدم دا

۱۳- کافی : ای پنجابی گرد ءُ ہمان عرفانی لبہ ءِ

وارث ہماں دوبیہ کہ مسلمانانی تہا کافی ءِ گیں ، بانی ءِ

شیعرانی کم ءُ کم تعداد دو بیت ، نمونہ :

اک نے کہی دو جے نے مانی ، ٹانکے سبھے روز گیانی

۱۴۔ اشلوک : بھگت او صوفیانی شاعری ءِ یک خاصیں بہر
اشلوک ءِ من گیشتر دردیشی خیال ورشان کنگ بنت
و آہانی صورت بیت ءِ ہیت ، شلوک بابا فریدؒ ار شلوک
بابا نانک باز مشہوران :

فریدا خاک نہ نندیئے خاک جیڈ نہ کو
جیوندیاں پیراں تھلے مویاں سرتے ہو

اٹھ فریدا ستیا داڑھی آیا بُور
اگا نیڑے آ گیا پچھا رہ ادور

۱۵۔ **شبد** : ماں پنجابی زبان ءَ جہان ءِ بجان شبیڑ یا شبیڑی
ہندوان گرنتھ ، ہمایاں کہ ورد وظیفہ ءَ پڑھنت :

۱۶۔ **تھان** : ادی پنجابی لوانک ءِ یک بہرے ، ایشی ءِ نمونہ ایشیں

ککڑیاں خربوزے کھال
کھانڈی کھانڈی کابل جال

ماجھوں آندی گوری گاں

گوری گاں ، گلابی وچھا

ہرے رنگ تڑاوے رسّہ

منڈے کھیڈن گلی ڈنڈا

کڑیاں چیڑاں نہارندیاں

مسرور کرن یکھا پتا

۱۸- سرکھنڈی : سرکھنڈی دی پنجابی ادب وچ یک بہت
ایسی ور را سرکھلی بزاں وچ پابندی شاعری دی گنت
اے وی گنگناک دے وڈو بھیر اور طرزو ڈھول دا ...
انگریزی دے بلینک ورس اور اردو وچ آزاد نظم دی گنتاں
سمجھیے کہ ایسی وچ من رود بند دی پابندی الّا نزانگ نہ
بیت -

۱۹- گوڑنا : ایہہ پنجابی شاعری دی یک ولایتی بہت
ایسی وچ من چہار وشش بند اور ہر بند وچ من سشش ،
بہت یاداں سیزدہ وچ عرب بیت ۔

کورڑا دا نمونہ ایشنت۔

چغلی نہ کدے کرے مونہوں گال جی

کرے نہ لڑائی کدے کسے نال جی

کرکے کپٹ دھن نہ گواواں

جھگڑے لڑائی دے نہ نیڑے جاواں

۲۰۔ کنڈلی، پنجابی دا اک قسم، ایہدے وچ شش بند ہندا

ہے آخری دا ازیک دوہی دا تُوں چھو ہم پد بنت کر گئے

یک بند دیکھے پڑتی دا آں مثالاں۔

ملی کرماں ماریاں تھاں تھاں ٹھکی لُٹ

وے بچارہ مہر تُوں داگاں گھروں مُڑ

داگاں گھروں مُڑ سناواں میں ہڈبیتی

ایسا گیوں گیوں وچھوڑ پیرت کے ساری لیتی

ڈکھے بینے ڈیہا پھرے دھاں دی آری

تڑپ تڑپ کیراں ہیر کرماں دی ماری

۲۱۔ کبت دی پنجابی ادب دا اک حصہ ہے۔ پنجابی کبت

یک ؟ شعر گیش بنداں سر تالاں بیت آہنگ دے زور بند
ہم زرد بیت بلے سکیت دے گڈی نگاں سری گالاں ڑہ جیا
بنت ، ماں پنجابی ادب دا نیاز دے گیت بانہ مشہوراں شال
الیشیں ۔

ترجمہ: بدہ ماہ دا گھبر جواں نہ اینہ ۔
نگن نیم خام جو ان نہ این ۔
بہادراں پچھ لغورتی

یک وڈا شوخنت تب دا را ۔ چوکر خیال جتاں کھایاں

۲۲۔ مثلث : مثلث جیہاں لجھ دا را گنتاں ، ہجا اکا دا
کر مہر شیشیرہ سے ہنداں ، سرشباب دین دا مسدس
حالی دا پنجابی مثلث دا من تھر نیتہ ۔

ترجمہ: سماپنج نہ کتہ بلے گڈا دی بنشیت
صحب بیتہ روشناں دا اس چھپان گڈی دا ایہ
لج نیازی پھوانکا دست و بیاڈ شریت!

۲۳۔ مخمس : مخمس دی شاعری دا یک تہریں ، ہجاں لجھ دا ہر شعر

کہ پنچ بنداں آں مخمّس کشّ بیت ، مثال ءَ گندت :

ترجمہ : درد گ بنداں تہ چی رہ پچیت

راست گشاں تہ جیڑہ رہ پچار کیت

دل دو بیں جیراں جسہ تہ سیت

پچو انکا نہ بیں تو آرا گال کنت

پچے کہ دب ءَ چہ بیث درکیت !

۲۴۔ مُسدّس : مسدس ہماں ہم ردیں بچہ ءَ را گشنت ہما پئی کہ ششں بند ببیت ۔ حکیم عارف عبداللطیف گجراتی ءَ مسدس حالی ءَ ماں پنجابی مسدس ءَ ترجمہ ۔ گشیت ۔

پتہ نہیں ایہہ لمحے حیاتڑی دے کیہڑے رنگ اندر ساڈوں رنگ جاپن

نگ عادتے ہڑ ہیتاں دے کیہڑی کیہڑی نشاط دں ڈنگ جاپن

حوزے ہودرکی کی ایتھے ویکھنا ایں کیہڑے رنگ اندر پا کے جنگ جاپن

بلا وقت مُحبتاں والیاں دے ایڑیں ننگھدے لنگھدے لنگ جاپن

تیری قبر تے رحتاں لاں جیڑیاں خوشیوں روح تیری وچ جناں وسے

ایدھر باغ پروار جو چھڈ گئی ایں خوشیاں نال ایہہ وچ جہاں وسے

ایشی کہ چہ اپید پنجابی بچہ اسدس (۶) بازیاں تھی بہران ، بط
آنی مروشاں کا رہی نہ بنت۔ البت ایشانٗ نام گرگ الی ایلہ
او آں ایشاں ؛

سویا ، کلیا ، کالی ، بجرولا ، اشٹ پدسے، او سورج

(۱) حمد : پنجابی او تھی زبانانٗ تہبا ہجات بچہ کہ راگشت
ہجاری رہ رہ تہبا کہ اللہ تعالٰی ۂ سپت سکے جیتہ اپلے
اسے یا ڈارگ کھرزیت کہ حمد بزاں سپہت خاص ۂ اللہ
تعالٰی خاصیں ؛

(۲) نعت : ہجاں بچہ کہ راگشاں ہجاری کہ من کہ نبی
پاک صلے اللہ علیہ وسلم رہ سپت کھنگ یہتہ سبلے
زانگ کھرزیت حمد رہ ڈولا نعت وی پیہ واجب رسول اللہ
صلے اللہ علیہ وسلم کہ خاص اپنی۔

(۳) منقبت : ہجاں بچہ کہ را گشاں ہجاری کہ من کہ
رسول پاک صلے اللہ علیہ وسلم رہ صحابیانٗ یا پیر اولیاءؒ
سپہت سکے جیتہ۔

(۴) معراجنامہ : ہمان ہم ہے نام ایٹ ہراہی ہُ سن رسول پاک صلے اللہ علیہ وسلم ءِ معراج ءِ ذکر کنگ بوتہ۔

(۵) نورنامہ: ہمان نظم ءَ را گشان ہراہی ءَ سن کر نبی پاک صلے اللہ علیہ وسلم ءِ نوری بوانگ یا اسلام مشاق ذکر سکے جیت۔

(۶) اشتر نامہ : ہمان صوفیانہ کلام ءَ را گشنت ہراہیؔ من شاعر (۳) اشتر ءِ ڈولا سنگ و جیرت ءِ واو نلاتو عشق ءِ روبوانی سنگ ءِ بیان کنت !

(۷) چوہر شیرڑی نامہ : ہمان ہم ءَ را گشان ہراہی ءَ من سر شاعروتا بان او پاک لیکیت او چہ وتی حقیقی الن محبوب ءَ وصال و ملاقات ءِ اراس کنت۔

(۸) جوگی نامہ : ایدی چوہر شیرڑی نامہ وڑ ءِ لیپہ لیکیت ہراہی ءَ من سر شاعر وتا را جوگی او جوگن برال جوگی و فقیر ءِ) وگی ظاہر کنت او وتی عاجزی او نیزوری درشان کنت :

(۹) جنگے نامہ: جنگ نامہ ہمانَ لچھ ہُ را گشنت ہمانَ
من سہ جنگ و جوپ رہ ذکر کئے جیت ، خاص طور ہمان
نظم کہ ہمای ہُ من یزید و حضرت امام حسینؑ علیہ الصلوٰۃ
والسلام رہ جنگ و مڑ بڑاں کربلائے حالات بیان کئے
جیتہ گنت۔

(۱۰) فقر نامہ: ہمان لچھ رہ نام این ہماری ہو من کہ سلوک
و معرفت رہ بچار بیتہ کنت۔

(۱۱) حلیہ شریف: ہمان لچھ ہُ گشان ہماری ہُ من کہ
رسول پاک صلے اللہ علیہ وسلم رہ ودوشم رہ رنگ و
تو تاپ بیان سکئے جیتہ۔

(۱۲) سلام: ہمان خاص این لچھ ہُ گشنت ہما ہُ من
کہ نبی پاک صلے اللہ علیہ وسلم رہ سرا درود و سلام
میم و مجیتہ؛

(۱۳) ہجو: ہمان شاعری رہ نام انی ہمای ہُ من کہ جیتہ
ار مجوگ شوگ رہ بچار سکئے جیتہ، پنجابی زبان ہُ من

اے رنگیں شاعریا ءِ پشک او ہندوی گشنت۔

(۱۴) چوشاں: پنجابی شاعری ءَ من "چوشاں" ہماں شاعری ءَ گشاں ہماہی ءَ من کہ یک شیشر ءِ تہا دہیں سرا ابلاو گرجیت یا آتکی ءَ۔

(۱۵) وار یا پوڑی: وار یا پوڑی پنجابی شاعری ءَ من جاں جنگی شیر گشنت ہماہی ءَ من کہ جنگ ءِ حالات، بیان کنے جیتہ گشت۔ پنجابی ءَ من "نادر شاہ جی وار" او "چھٹیاں دی وار" باز مشہور جنگی شیراں!

(۱۶) چرخہ نامہ: ہماں لچہ ءَ گشاں ہماہی ءَ من کہ شاعر وتا چرخہ اکیت او چرخہ ءِ سرا ریسوکیں بندیک ءَ جوائیں عمل ءَ گوں مثال دات:

(۱۷) جندڑی: ہماں شاعری ءِ ہم زنت رہا ہی ءَ من کہ شاعر گوں وتا ژنک و توار کنت او وتا جوائیں عمل ءِ سکیں دات او وتا یک مسافر اشکار کنت،

پنجابی ادب دے لکھ کار تے لوزاتاں پنجابی ادب ششے
عہداں تھاں ہیر گئے

(۱) ۸۸۰ ھ توں چھ گر وال ۱۰۹۸ ھ دے مسری عہد۔
(۲) ۱۰۹۸ ھ توں چھ وال ۱۱۱۸ ھ توں اورنگ زیب دے

درباری دے ادب

(۳) ۱۱۱۸ ھ توں وال ۱۲۱۹ ھ توں مغلانی دورو نوبت ادب
(۴) ۱۲۱۹ ھ توں وال ۱۲۶۶ ھ توں سکھانی حاکمی دے ادب۔
(۵) ۱۸۴۹ع توں وال ۱۹۴۷ ع فرنگیانی زمانگ ادب او
(۶) ۱۹۴۷ع توں چھ گیروال ۱۹۶۳ع پاکستان دے حاضری عہد

ادب !

میں نا، ایدا ہیں ہر ششیں عہدانی پنجابی ادب دے عہد
بہ عہد پچار کھنوں، تاکہ پتے راز خاں اے معلوم ہیت
کہ پنجابی ادب دے باوز توں سیگارگ دی حق ہر عہد دے تمام
شاعر و لوزانت او دماں کراں توں چھے جہد کتہ:
پنجابی ادب دے گوڈیں تاریخ دے نوشتہ کھنوک قریشی احمد حسین

قلمداری گشتیت کہ نوشتہ من پنجابی ادب ءِ مشرزعات گورونانک
جی مہاراج ءَ کتہ ایش دراجہ ایدی گشیت کہ گورو نانک
ءِ زمانہ یک چشیں زمانہ ات کہ وہدی پنجابی ادب پختہ نہ
بیتگت ، بلے کہ گورو نانک ءِ زمانہ ءِ ادب ءَ من
پنجابی زبان ءِ گوں بازیں دگہ زبانانی لوزی ارڈ گندگ ءَ من
کھانیت۔ ہمیں سبب ایشی کہ اے مزاجہ گورو جی ءِ زمانہ ءِ
ادب ءَ خاص پنجابی زبان ءِ ادب نہ لیکیت۔ بلے کہ گورونانک
ءِ سچلیں کتاب گرنتھ صاحب ءَ ہم پنجابی زبان ءِ گوں دگہ
دگہ زبانانی لوز لوڑ گند جنت ،

۱۔ شیخ فریدالدین ابراہیم فریدثانی :

بڈھا ہویا شیخ فرید کنبن لگی دیہہ
سجے سو ورہیاں جیونا بھی تن ہوناکیہہ

ترجمہ پیر بیت یا شیخ فرید لرزیت مول نہ موت ءَ
بچیا کہ اگر صد سال ملا زندہ بیت گڈہ دل موت ءِ
پیالوا تھنگیت ؟

۹- سنت ایم جی جبارانی :

ویہہ دیدار بیک لدہ، ساڈی اسیں اِن تیرے وسے پیاسے

ابھشکاں کجھ جوڑ نہ منگاں اِک خیر پے ابچ کاسے

ترجمہ جھنڈا زیر ادارے دیدارہ ماتھی دیدار رہ تی آن

ہیں لئے ادارہیں یکیں تھی نہ لوکاں بچ اتر تھو !

(۱۰) مادھولال حسین :

آپ کیتے تیری عشق کیتی کون کہے تو داناں

زمیں راہی جاندے ڈٹھڑے میر ملک سلطاناں

آپ مارے تے آپ جوارے، عزرائیل بہاناں

کہے حسین فقیر سائیں دا ہن معلوم اللہ جاناں

۱۱- حکیم درویش :

جب درویش حکیم بجھائے راز

تب گڑھ کیلاس بسے شیراز

گڑھ کیلاس کی ایسی گیتا

بولن ساپنچ جھوٹ نہیں ریتا

ترجمہ   چو کہ درویش حکیم و ہیبت   رازا

گردا گیلاس دل سشی   شیرازا

گردا گیلاس رو   بول   جرا نا

کہ دروگ   نہ   این ملے   ہسندا

۱۲- پیلو :

پیلو آکھے شاعر اکت دل گیا دھیان

پیپ پیپ گیاں مجلساں لگ گئے دیوان

ترجمہ- ایساچہ   پیلو! گشت پھکو آں   پیسردی

کلام دشت پچیتہ   نشتو لت   دیاانان شتنگاں آخر جہانال

۱۳- عبدل :

جے مشترکم نہ آوے ویلے جیڑھ دے

جے دولت ریتھو نہ آ رے سلامیڑے

۱۴ استوا شاہ   جے دارو نفع نہ دیوے   وچ سرپڑے

جے سینہ صاف نہ ہووے ملے فقیر ڑے

جے ترت مراد نہ پاویں سوہیاں ویڑے

تاں سکھڑیا پنجے گھت وگا پہچ ڈبندے بیڑے

ترجمہ اغ سیال کار نه دا سکی سوری وختا

اغ دولت کار نه دا بجا گیا ؤ

اغ درمان نه دا بادہ بیماری ؤ

اڑ دل صاف سبی گول فقیرا

اغ پیری جلد مراد ؤ نه پجینی

گڑا سکھڑیا وتی گڑدن ؤ چپیا بچا بو ربانئا

۱۰۔ جبلن جے پڑھ نہ گھے رکیتیں پر بنسہ

جبلن تے کے تیرا سے تے منبہ

ترجمہ: اگر وتی علم ؤ سیکھنے ء

جبلن شیشہ کرتی دپ کنک بی

۱۱۔ شاہ شرف اکھیاں دکھ بھرن میں ن ویکھن یار تساڈے

ڈٹھے باجھوں رہن نہ ہوندے تلی پوٹ نیناں نال

جے تن لگے سو تن جانے گھٹی دین اساڑوں

شاہ شرف دل درد گھنیرے معلم حال قراڑوں

ترجمہ ۱

چشم مستی ققرا دم دم گسندال

بید شہ فقی گندگ ءُ کر بیاں اپچے چیاں

ہمسال ہندا کہ آسس بی

شاہ شرف دلاں وڑ داں چہ چپے الس ان سیالاں

۱۸۔ عیدی

روزے ماہ رمضان دے سب ہی فرض پچھان

سجناں کارن تینا فرض کیتا رحمان

چھوڑن کھانا پینا کرن ترک جماع

اینہو روزہ بجھ توں تاں تیاں سماع

ترجمہ

رمضان ءِ روچگاں فرض زانے

اے خدا ءَ سرا فقئ فرض گتاں

ورگ چہرگ ءُ بل دے واتزہ

مجلس روچگ ءَ لوٹی ءِ

۹۔ عبداللہ مسعودی: شہ رب آسمان کہ ایا سنفہ دا ذکر

رکہ ریدنہ سفیرک قرار ایسہ مخلوق مجبور

توفیق ایمان تاثیر بخشیں رب مع

ایہ عجبریں مخلوق دو مسعودی فرما

ترجمہ: اللہ ایمان دہ ذکر نہ آسمان کی ہے

کہ اسے ایمان اپنی گرں دل با اقرار

خدا ایمان دو رجب داری

بشکل ایمان نجات نہ

۱۰۔ حافظ محمد امین: یارب تیتوں واحد جبا

اسماں صفتاں تال چپ تا

پاک مقصد حق بچپ تا

بینا حکم نہ کہاں عدل

یارب تو بہ کریں قبول

ترجمہ: میں خدا کو زبانوں یکیں

تام گرں صفتاں پکڑ بیٹھیں

پاک محمد حق د حقین
ستان حکم الٰہی پتین
بہیں دعاء دے کمن قبول

۲۱۔ دولت علی د ۱۰۵۲ھ دے من نورنامہ لکھئی، ایشی دے تبا
بیان و عقیدہ دے باز مسئلہ درج آں۔

۲۲۔ درویش محمد؛ اسے واجہ دے "فرض درویش" نال کتاب مشہوریں
بازیں نہجاں اسے نوشتہ ہیں کتاب دست کپتیت۔

پنجابی ادب دے دہمی دور نیم قرن دے گشت و گرد دے سرائکالاں
زبانی پنجابی ادب دہ اسے دور ۱۰۹۸ھ دے چہ گرداں ۱۱۱۸ھ دے
دولت لسے دور اورنگ زیب دہ دور اِت کہ ہماری دے من
پہ چھکاں وانگ ورنگ دا کتاب نوشتہ کنے جنگنت، کرل
واسطے ستاں کو ۱۱۰۵ھ دے ایزو باری او اُمید دے ۱۱۰۷ھ دے
اللہ باری کتاب لکھت، عبدالرحمٰن قاسم قصوری دے فارسی نامہ
نوشتہ کت۔ وارث شاہ دے ولی مشہوریں کتاب دے ہیررانجھا دے
من رازق باری او واجد باری دہ ولی ذکر کمشتہ ایشاں چہ

ایہ گشاں کہ ہمیں عہدہ باری ئے بازینی تھی زبان کن سر و

وزاتاں پہ پھکتاں، داہنگ و شانگ رہ بیکہ پہ بازینا علاوہ

کتاب نشتہ کتنگ تنت ۔ خدا بخش ناہیں یک موحد و

الی این نصاب تھاہنتہ گت، او گنیش داس مصنف بازی

ناہیا کتاب لکھت اسے دراہی کتاب ماں پنجابی زبان ءُ نوشتہ

کہنے جاتنگ تنت پیچے کہ ماں ہجلیں پنجاب ءُ پنجابی ماں

دا ماں وانینگ بیتت، زانگاسانی گوئنگ رہ او نہ ہمیں

ساگی این دور د نوبت ءُ شریعت رہ شوندای، تصوف رہ یک

ومراداں ایہ عشقیہ قصہ او جنگ و مرثیہ داستاناں دراہی

گپتہ گت ۔

تصوف بدورگت ءُ گلزمین رہ مشہورین بزرگ واجہ سلطان

باہو علیہ رحمتہ رہ نام بازنامداریں او ایشاں گوں پنجابیا شاہ فرید

عشقیہ بیت دکا بار کنگ کرزنت، ہمے رنگ ءُ شریعت

پنت و شوہازی درگتہ ءُ حافظ برخوردار رہ، اوزار [illegible] عبدالکریم

نجات المومنین فقیر درزی [illegible] اخبار الآخرت، عبدالرحمن مناسب

بحرالمسائل او سعید نامیں ولی عہد رہ مشہورین لوز انت رہ زشتہ
کتگیں " سالہ قرات " یک دراجیں مدتے ہو مان اسلامی دانگ
جاہان ، دانگ بونگ

عشقیہ شاعری رہ درگت ہو ہیں زمانہ ہو من حافظ برخوردار رہ
قصہ یوسف زلیخا (۱۰۹۰ھ) ہو گوں چجیگ ہو مرزا صاحباں ، او سسی پنوں
او آزنی ہو چہ امید احمد رہ قصہ ہیر رانجھا او ہیرت رہ
ہیر ول ہیں بدبانی یا تدکار لیگ بنت - جہاں کہ آدکیں شاعراں
پہ وگ رہ ڈیلائے کاروات -

جھنگ و مزبزاں جگی شہرانی شروعات پیر محمد کاہی (۱۰۹۰ھ)
کت ، گشتاں کہ ہیں باری ہو حافظ برخوردارا ول جھنگ نامہ رہ
زشتہ کتہ گت بے اومانیں کہ اے مشہوری رہ واجہ ہو نہ
رست ،

اورنگ زیب بادشاہ رہ باریاں پنجابی ادب رہ ہیں گوڈیں
سبب بنیاتی این کتابانی پچار ہو گٹ نیں ، ہیں عہد رہ زنکڈیں
شاعراں یک پہ یک ہو حال دیاں ،

(۱) حضرت سلطان باہوؒ ۔ حضرت سلطان باہوؒ یک صوفی بزرگ

حیثیت ءَ وال ہروشی روشانی مال جہان ءَ مشہوریں۔ گشاں کہ سے

واجہ ۱۰۳۹ھ رمضان رہ ماہ ءَ مان اعوان نامیں چنگے ۔ (علاقہ شور

کوٹ ضلع جھنگ ءَ) حضرت سلطان بایزید رہ لوگ ءَ ودی بیتہ

گت۔ اسے واجہ رہ خاندان چہ خراسان ءَ ہندوستان (انگیں بیتہ

پاکستان ءَ) آتک دیم منتقل بیتہ گت حضرت سلطان باہوؒ نادر زانا

دل ات۔ گشاں کہ اسے واجہ سر چہل بھ کسانس ءَ کتاب نبشتہ

کرتہ گت

حافظ برخوردار ۔ پنجابی ادب رہ ہمیں دور رہ شاعرانی تہا اسے

واجہ رہ نام باز مشہورین۔ گشاں کہ ایشی ءَ ہم (۳) کسانیں

کتابان گوں پنجابیا (۱۹) نثری گونڈیں رسالہ وی نبشتہ کنگنت۔ دل

عہد رہ اسے مشہوریں شاعرہ ورزانت رہ کلام رہ نمونہ ایشنت:-

نیں یوسف دے جیں مثالاں عجبات زلیخا پائی

جل جل خاک ہویاں سب رتّاں تالیش ہبا نہ کائی

اکناں چوے کھڑے پاڑے اکناں ٹل ٹل ڈھے
اک گیاں وریک مجذوبہ اک کرن بیاں ہاسے

عبدالکریم : اے واجہ جھنگ مگھیانہ ءِ یک وہنگ ءِ رہاکو ات
۱۲۹۹ھ ءَ اے واجہ ءَ نجات المومنین ءِ نام ءَ یک کتابے
نوشتہ کتہ گت۔ نجات الایمان وی ایشی ءِ نوشتہ این کتاب
گرشیت : نمونہ کلام

پچھے عقل بلوغ دے ایمان فرض پچھان
واجب ہون اطاعتاں سبھے بعد ایمان
ہوں چارے یار نبی دل سچے تصدیق
او تہاں وچ بہشت تھاں ہوون انہاں رفیق

فقیر درزی : اے واجہ نام مولوی حبیب اللہ ات بلے مشہور فقیر
درزی ءِ نام ءَ گون ات، چودھواں ضلع گجرات ءِ نندوکت
تحفہ اصغر او اخبار الآخرت اے واجہ ءِ مشہور ئیں کتاب ات،
بلے اخبار الآخرت گیشتر مشہور ات۔ ہماں سن سال ۱۰۰۱ھ ءَ نوشتہ
کنگ بیتگت۔ نمونہ کلام ایشیں انت: قیامت ءِ ڈسن و چار ءِ پاتان گوئشتہ

ہور علامت بجھو تو کرسن بہت شیانت
ناحق غبن جو بیج دیچ دین چھوڑ دیانت
ہور علامت بجھو توں حاکم قاضی چودر
کرسن ہوا بداعتباں ڈاڈھی لیسن پادر

کمال دین بھیرو، اے واہو دلّی دو دروازہ مانگ جو یک صاحب کتاب شہ ذلیں ات، ۱۱۱۲ ہجری وچ من اسے واہو دا نقی مسلانی سرایک کتاب نوشتہ۔

عبدالرحمٰن عباسی :- اے واہو پنجابی زبان رو مزلین کواس ہات ۱۱۱۴ھ دا بحرالمسائل رو نام دا یک کتاب نوشتہ کتی، جا ہی وچ من کر حمد، نعت، وضو، نماز او روجیک و مسئلہ درج تان کتاب رو درہ شیئر ۱۰۱ رو پکے وچ اتنت، نمونہ کلام ایشیں۔

ترجمہ : اگن وٹ دا اللہ جو اقرار کہاں
ارگوں ولا ساست زاں اسے دو ایمان رو ارکان

محمد سعید، پنجابی زبان رو اسے شاعر چہ چہان کھورات، بے آہنی دا چہانی معذوری رو باوجود شریعت او آنچا رو اڈگیں بنت

نانی مسرا علم قرأت نام ءُ یک کتاب نوشتہ کت ۔

پیر محمد کاسبی : اے واجہ حمیر بلوکیں غلامان ءِ زہ ودیگ ات

ضلع گوجرانوالہ ءِ کوٹلی ہنگ ءُ وڑی بوت ۔ اورنگ زیب

دربارءِ ءُ سال ۱۰۹۲ ء ءُ جنگ نامہ امام حسین نوشتہ کت!

نمونہ کلام ایشیں :

مصمت شاہ حسین نوں دل وچ لگی خوب
شہر مدینہ چھڈ آ دشمن ہوں مغلوب

ترجمہ :- امام حسینؑ ءِ دل ءَ اے جوزک پیدا بیک کہ

بل مدینہ ءُ تعزءُ دژمن بے سوب بنت ۔

حمید :- اورنگ زیب ءِ زمانگ ءُ اے واجہ ءُ ہیر رانجھا ءِ قصہ ءُ

نوشتہ کت ہوران کہ ۱۱۹۳ ء ءُ تواری ءُ است ، گشاں

کہ اے واجہ ءُ ہندا مستقبل او وارث شاہ ءُ ایشی ءِ

زندگیری ءُ قصہ ہیرا انجا لکھت ، نمونہ کلام ایشنت ۔

اک نظر چھپا کے دیکھدیاں اک ظاہرا ماردیاں کھاتیاں جی
اک سُرمہ کنگھت شرماندیاں اس کول دکھاوندیاں چھاتیاں جی

ترجمہ یک گوں نیم پہرا گوزنت ار یک وہرپت جناں دل ءِ
گمنئے زیرگ ءَ بلی بنت ار یک دل گرا پچیا لکھدا

مسیون: پنجابی ءِ ناموریں شاعرا ولی دور ءِ ءِ بیش ...
گوں پچیا یک سی حرفی نوشتہ کرت۔

نمونہ کلام ایشیں:

(ب) بِرہاں سنے مارستایا میں ، میرا حال بہت بے حال ہوا
میتوں کھاونا پیونا نہیں کیسل سب خواب خیال ہوا

ترجمہ (ب) تنی عشق ءِ منال بے حال کت
ورچر گوازئا درہ سب خیال بیت

شاہ طریف: اے واجہ لاہور شہر ءِ نزدوک ات ، پٹ و پھول ...
واجہ ایشی ءِ زمانہ ۱۰۳۲ھ ار ۱۱۱۰ھ لیکاں ، اے ...
شاعر ءِ یک سی حرفی مشہوریں ، نمونہ کلام ایشیں:

مسلماں کتیا علی کافراں نوں سینہ صاف دلاں الہ ...
لکھ واری علی دسے نام اوہاں دکھ درد طریف دا ...

ترجمہ: حضرت علی علیہ السلام ءَ جہوراں مسلماں کت آ نہانی سینہ نشر ...

کھوار تعریف عل رہ نام میرا قرامیں آئی ذکر دریائی ژک دویلی رگشان

الرحمن قصوری، اسے واجہ دی اورنگ زیبی عہدو باری رہ شاعراست،

شونہ کلام گلگت

قسم غلہ سے سن تول یار

تیرے اگے کران اظہار

ترجمہ: غلہانی قسمانی بشکی یار.

دیہان تھیا کسان اظہار

ایش دی جہ ویبا اسے در بیانیں شاعر ولی ہمیں

پگیتارا نگو رہ درایں قسم بزان، گندیم، موجھڑ، بریخ

زرت، شڈال، باجرہ، جو، سیرہ جپانیہ، اتکہ

اد تھتیانی ذکر کنت اد جیو ولی ہکدیں پگیتاراں توریا

اسائینت۔

نعمت خان جان ا۔ اسے واہم رہ پھلیبیں نام دیوان نعمت خان

است، اد جان تخلص کشتی، سال پیدائش ۱۰۵۰ ہجری او

وفات رہو سال ۱۰۲۹ ہجری گشان، فتح بہادر آگرہ ۵

خندوکت، الیشی رو وار ۔ دیوان الف خان وکا وار ۔ ۱۲۲۴
باز مشہور ہن ۔ نمونہ کلام

نام محمد بیجا سبحانی سرور
پنجتن دکھالیا دین دا سنگے سنسار
جنہاں کلمہ آکھیا تے لنگھے پار
دل میں رکھیا جنہاں وفا تے ستی مار

ترجمہ :- محمد صلی اللہ علیہ وسلم رو نام کو گبرت کر کلاں
سرداریں ، آنہی کہ کر ورایں دنیا کو دین کو ۔۔ بسم
شون ورنگنت ۔ جہاناں کر کلمہ پڑھنت ستاں پار ۔
جہاناں ولاکر وفانیں آکاں مرتین سزا لیت ۔

چراغ :- اسے واجہ رو نام چراغ دین اور تخلص چراغ است ، ضلع
ڈیرہ غازی خان رو کچھرو سنگ کو جہ منزلات ، سال ۱۱۹۰ء
وری بیستہ گشت ۱۱۲۱۰ھ کو حق ہیر رانجھا رو قصہ لشتہ
گنگ ۔

اورنگ زیب بادشاہ رو ابیں وریں دوروباری ہا ہیں

شاعراں وچ بیبہ ڈاکٹر موہن سنگھ دیوانہ دی ولّی کتاب " اے ہسٹری
آف پنجابی لٹریچر" دے مَن جملا نوشتہ گنگیں شاعرانی نام دی گیتہ
بلے اربائیں کر مارا اسے نامورین شاعراں زبیدے حالاتاں گوں
ابھیتا آنانی کلام دی ابھی دست نہ کیتہ ۔

تیجا دور

پنجابی ادب دا تیجا دور ۱۱۰۸ھ توں ۱۲۱۶ھ تائیں

ایہہ اوہ دوران ہندوستان دی مغلیہ خاندان دا زوال دا دور شروع ہوئیا

پچھے کر کے ٹپنا مغلیہ حکومت روش پرورش نظر دا بیاہ پا گئی

تے دوجی سکھ تے سکھ دی مرہٹیاں شورش سرزمیناں وچ جنگاں

یک سیسی جہڑ کر آئی دے حال نویساں باز اہم لیکن اوہ

ہندوستان تے ہرا نادر شاہ افشار اور احمد شاہ ابدالی دے حملیاں

سرا ارشن دے سبب دا پیدا ہوئیاں حالتاں ایں ہے تے ہوا

کہ پنجابی ادب دی ایہہ دی زندگی تے تعلق اینہاں دکھاں کہ پنجابی

ادب دی مہرا دے چہرہ حالت نظر تیاریاں کم گیری دا کر

کشت آئی دے شعراں دے دور دی اسنگین اوس جیدر داریائی تاریخ تا

نہ بیت ۔

پنجابی زبان دے مرشد سید وارث شاہ اور سید بلھے شاہ

قلب استار ڈولا ورفشوک و بشتم دراکت مجڑنا نام پکّیں شاعر و زبان کراسال ایلہ تحی۔ ہمان بے بدلیں شاعران کہ پنجابی ادب ءِ سینگارگ ءِ سن کہ بہر گپتہ ہماہانی عہد بہ عہد او یک پہ یک ءِ حال ایشیں ا۔

(۱) حافظ محمد اکرم: گجرات ءِ تحصیل بینگ ءَ پیدا بیتہ واجہ ءِ عارفیں پت ءِ نام حافظ امان اللہ ابن انباری بن ابوالفضل بن فتح اللہ بن مخدوم عثمان بن مخدوم نصیرالدین ات، اے واجہ ءِ اصل وطن ازگیں ملتان ات، ۱۱۳۱ ہجری ءَ سن رسالہ ءِ شیرین او طریقہ "تلاوت" دو تی کتاب نوشتہ "کنگشتی"۔

(۲) عبداللہ لاہوری عرف برخوردار: اے واجہ ءِ مشرفلارین پت ءِ نام میاں مرزا ات الشیخ ءِ مال ۱۱۳۰ھ ءَ پنجابی زبان ءَ سی ذبح نامہ نوشتہ کت، ہماری ءِ تہا کہ اے واجہ ءِ حالیں سسپداری حال کنگ ءِ شری ڈس دیار داتہ گنت۔

(۳) حاجی نور محمد شیر گڑھ سندھ ءِ بہ عنوانات ۱۲۰۰ھ ءَ سن رسالہ میت نامہ بکتت۔

معدول خان ولد درویش محمد : وتی جہد ءَ اسے بے دروگیں زیبگا

مقدمۃ الانوار نامیں یک رسالہ ءِ نوشتہ کت بحائی ءَ گوں

کردیسوک ءَ باز ابیتیں فقہی مسئلہ بیان کتہ گنت ۔

(۵) مولوی محمد عابد وزیر آبادی : وتی دور ءِ زندگیں عالم ات ، گوں

کہ ۱۹۰۵ ھ آئی ءِ دور و زبانانی زندہ ات ۔ حل المشکلات رقرہ

خونیرہ ، نجات السالکین ، مرغوب القلوب ءَ گوں اوار منظوم

سرا آئی ءِ بازیں نوشتہ کتگیں رسالہ یادگاریں نوشتہاں ک

یکیگ بنت ۔ اے واجہ ءَ پنجابی نچے ءَ گوں رسالہ

عقیدہ ئی نوشتہ کت ، بلے ہمیں رسالہ ءِ سال معلوم بیت

(۶) محمد فقیر اے واجہ ءَ ۲۰ ماہ رمضان ۱۲۸۹ ھ ءَ رسالہ راست

گفتہ نوشتہ

(۷) غلام نبی : اے واجہ ۸ یکم شوال جمعہ ءِ روچ ءَ سال ۱۳۱۸

ءَ جامع الروایات کتابے نوشتہ کت بحائی ءَ گوں کرفقہی

مسئلہ دروچ آں کتاب ۲۰۱۲ شیرانی سرا تالان این ۔

(۸) حافظ رمضان : پھک سکندر ضلع گجرات ، اے واجہ ءِ اوارات

دو ذات ءِ کابی ات معرفت الآخرت او کسب نامہ
بانندگان اسے واجہ ءِ نمیرانیں یاکا ءِ حیثیت وارنت۔

(۹) داصل گجراتی ا خواص ، ضلع گجرات اسے واجہ ءِ ہندو دوارت
۱۱۹۲ ھ ءَ معاشرت نامہ کتاب نوشتہ کتگ ! کتاب ءِ تہنا
۱۷۳۰ شیئر ءِ بوتگاں ا۔

(۱۰) سید محمد صدیق اسے واجہ ءِ جہ نندجک بیگن چاپال لاواں۔
ضلع سید پور کہ رہنڈ وادنخان ءِ کیب ءَ این کفش
درزی ءِ سرا کتابے نوشتہ کتگ کہ آئی ءَ من ۱۲۵
شیئراں۔

(۱۱) محمد یار ولد پیر محمد ا اسے واجہ ، تخت ہزارہ ءِ کہیب و
گورسے کوٹ کال ، بار رانجھیاں دالی ءِ رہا کوات ، ۱۱۹۲ ھ ءَ
آفرینش نامہ بنام رسول پاک صلی اللہ علیہ وسلم ءِ پیدائش
او ۱۲۰۲ ھ ءَ تارخ الصلوٰۃ کتاب لکھتہ ات۔

(۱۲) مولوی نور محمد ا چودھری جھنڈا قوم جویا ءِ زر دیگ ات۔
رانیال تحصیل سرسہ ضلع حصار ءَ من ، ۱۸۸۲ عیسوی ءَ

پیدا بوئنہ، ولی عہد رہ یک ناموریں نویسوک اس، آب
حیات، خطبات مولود، شہباز شریعت چراغ شریعت۔
او مقاد شریعت آنی رہ باز مشہوریں سجلیں کتاب اس
سیمی اود رہ یک ءَ چہ گڑ وال دوازدہ ءَ
بیان شاعروسٹہ نویسانی کہ یک چہ یک ءَ ذکر سکنے جیستہ
اے وراہ مذہب بتیں شاعروشہ نویس گنتا ئنت۔ بلے
ایشان چہ اید ہیں درو باری ءَ من بازیں تحی شاعر کر مال
پنجابی زبان ءَ ناماریں شاعر گشائنت بہاناں من خواجہ رز
فقیر رہ نام مسری شاعر رہ حیثیت ءَ گرجیت، گجرات ءَ
سندوکت، حال نویس اسے داہر رہ زمانہ ۱۷۲۰ء او ۱۷۹۰ء
نیامی ودر نیکنت، ۱۱۹۳ھ ءَ من سری کتاب کسب نامہ
نام ءَ کشتی۔ ایشی ءَ شہ اید بارہ ماہ، دوہڑہ جات،
سی حرفی، تعریف نامہ، کسب نامہ گلزار لبوکاں گوں اوار
صوفیانہ خیال ءَ تحی نظم باز مشہور انہ۔ اسے داہر رہ یک دگہ
کتاب روشن دل رہ نام ءَ دی باز مشہوریں، بہاری رہ ہت

کہ شاعرؔ تی خیال ءَ چو ظاہر کنت ۔

فرد فقیر دا سرتے چاپا ای ڈاڈا جہد
ایہہ اورکے میلے فقر دے سنبھل کریں شمار

ترجمہ: فرد فقیر، سرا گرانیں بار زرتہ
فقر ءِ ڈکھیانیں مسلاں سنبھال ءُ استمار کنے

حضرت سید بلھے شاہ! تکدار حضرت سید بلھے شاہ ءَ پنجابی
زبان ءِ سرشاعر لیکھنت واجہ ءِ پیرءِ نام عبداللہ شاہ
او عاقبتیں پتا ءِ نام سید درویش محمد ات ، پیرءِ
سندھ ءِ اُچ گیلانیاں نامیں علاقہ ءَ چہ ، واجہ ءِ لکبریں
اڈتومان پنجاب ءِ ملکوال ءَ جہد منتشد بیتہ گت ، او آئی ءَ
چہ گنڈ تحصیل قصور ءِ پنڈرکے بھٹیاں نامیں ہنگ ءَ
وتی منتیں جاہ ٹھاہینت ۔ ۱۶۸۰ عیسوی شاہ صاحب ءَ
ودی بووگ ءِ سالی لیکبیت سری تعلیم عہد ءِ تماییں دستورءَ
او ءَ شہ میںت ءَ رالی دانتی ۔ وانگ ءِ دوران ءَ
واجہ ءِ دلا من تصوف ءِ جوزگاں جیول جت ، شاہ عنایت

شطاری سال وفات ۱۱۴۰ھ ږه دی سرا بیت عشق او آگهی ږه بلندی واجبال ستو چیچت، سید بلهے شاه

مرشد شاه عنایت شطاری آرائین قوم ږه یک زمیندار ات، چرانکا سائیں بلهے شاه ږه سیال د عازیانا لہ

حاور ږه سراباز ارمانی آخت کړ یک سید پیچ یک آرائیں بزاں عاہیں مرید ږه مرید بلنه، سید بلهے شاه

وتی یک ستانی ږه تنها عازیه وسیالاتی دل ودی ږه پچار چهوں کته گنت ۱

بلهے نوں سمجھاون آیاں بھیناں تے بھرجائیاں
آل نبیؐ اولاد علیؓ دی نوں بلھیا توں کیوں لیکاں لائیاں
منّ جا بلھیا ساڈا کہنا چھڈ دے پلّا رائیاں

ترجمہ : بلهے شاه ته گهار و نشاناں پخت واته کړ اے محمد آل نبیؐ او اولاد علیؓ ته چهچے یک لائیته ریزاں پچے یک عابیدا مرید ته مرشد بجبلے ؟ نیں سے پخت ته گراه بل دسے آرائیں ږه مریدی ته بلها شاه کړ الله ږه عشق ږه

شراب دُ جه الاہوشی رہ ررجیہ ءُ بسنگت، نشارر گبارانی
بین پت وسکینہ رہ پسرا من گشیت کر

جیہڑا سانوں سید آکھے دوزخ ملن سزائیاں
جیہڑا سانوں رائیں آکھے بہشتاں پینگاں پائیاں
جے توں باغ بہاراں لوڑیں بلھیا ہوجا طالب رائیاں

ترجمہ:
اکہ مارا سید گشیت، دوزخ رہ سزاہاں گندیت
ہراں کہ مارا رائیں گشیت بہشت رہ گوانزگاں جیریت
بلھا گر تہ باگانی بہاراں نی مزہ تاں گیرگ اٹھے رومیڑی

حضرت سید بلھے شاہ، پنجابی زبان ءِ یک فیراہیں شاعریں، آہنی ءِ
کلام رہ داں روشی مروشی ہاز کتاب چھاپ سکنے جینگت پنجابی
ادبی اکیڈمی ءَ کلیات بلھے شاہ رہ نام ءَ یک جلیں کتاب
چھاپہ، حضرت بلھے شاہ ءِ پریشنگیں کانی دروشرہ او جوانڑ او بارہ
ناہ و قدر و اندش ایشی ءَ شہ ظاہریں کہ اے فیراہیں شاعر ءِ
کلام دُ یک مرک ـــــ (C-S-USBRANA) ءَ حاضریں بارگی ءَ مال
انگریزی زبان ءَ تعریفتو چھاپ کتہ، بے رنگ ءِ قریشی

یعقوب بی اے ایل ایل بی ، ڈپٹی کورٹ ، ہند تو ہیت
مجھے شاہ نوازاں انگریزی ءِ تحریتہ ، بے اے کرتے وار
روشن مروشی چھاپ بیتہ ؛ حضرت بلھے شاہ بلیہ رحمتا
شاعری ءِ اسٹنی گچینا یک نمونہ انتیس :

وید قرآناں پڑھ پڑھ تھکے
سجدے کردیاں گھس گئے متھے
نہ رب تیرتھ نہ اسب
جس پایا تس نور جمالی
عشق دی نویں نویں بہار

ترجمہ :
عالم وید قرآن و تو ذتو شگفت
شہ سجدہ ہاں انشک تپ پینگت
رتب نہ تیرتھ ءُ یمی نہ مسکہ ءُ
بلے ہماں کہ وتی رب ءُ دتہ
ہماں نا ذرن نور دے
او اے عشق رو نوک نوکیں بہاریں

علی حیدر : سید علی [illegible] ہاں [illegible] شجرے [illegible]

شیخ محمد امین دے گھر پیدا ہوئے۔ [illegible] ضلع ملتان

بستی قاضیاں گوشہ نشین۔ خواجہ فخرالدین دہلوی [illegible]

ملتان وچ لگے نال حضرت غلام میراں [illegible] ۱۱۲۶ھ

ادبیات علی حیدر دا نام [illegible] اسے [illegible] چھاپ

کیتا۔ بہاولپور [illegible] علی حیدر شاعر سی حرفی [illegible]

شیریں فرہاد ہیر [illegible] داستان دی [illegible]

نمونہ ایہہ :

عشق ماہی دل بھٹی تپ دی تپ دی تے بھاہ بھاہ کرے
عاشق سڑدے تے تڑ تڑ کردے باہر عشق پیا واہ واہ کرے
سیاں بھٹیاری دا بھٹ جھوکے، اتے سنگ چھپیاں دے ویاہ کرے
جنہاں اپنا آپ ماریا وے حیدر تیری جنت دی کی پرواہ کرے

ترجمہ : [illegible] عشق دی بھٹی لمبوکاں جنت گرم بیت او آس اس کت

عاشق آپی [illegible] سڑدے چپول [illegible] عشق چاپ جت

جنہاں بھٹیاری دا بھٹ جھوک [illegible] چھپیاں سیرو مانگ [illegible]

بہاں کروت وتا کشتہ حیدر آنہاں جنت رہ پرواہ ئ ایں

مقبل: مقبل محمد شاہی دور رہ ناموریں شاعرات، او چمال رئ معزرد بیگ رہ باوجود قصہ ہیر، جنگنامہ امام حسینؑ ، یک سی حرفی کر ہیراں پیر رہ سیت ءَ نوشتہ جیتہ دلی وودو باری رہ شاعر رہ باز مشہوریں کتاباں تہ کلام شہ ہیر ءَ رلشیں۔

ترجمہ: راجہ عدلی ءَ سیر روشتاں خدا حافظ گوشت، ہیلا رانجھا ءَ گوشت اگہ منی ثونگ ءَ گوں ولہ اُشکنے تہ گنّاں کرئے عشق اللہ رہ درگاہ ءَ قبول بیستہ۔ چہ کہ لیلا مجنوں رہ عشق قبول کنے جیتہ۔

سیدوارث شاہ: پنجابی زبان رہ ناماریں شاعرے جیتہ، ارمانیں کہ اسے سرشاعر رہ پیدائش خاندان او حیاتی رہ سلہ رہ باردا پٹ و پول کنوکیں واجہاں، ہچی دست نہ کپتہ البتہ اسے ماسیتیں کہ سیدوارث شاہ پنجابی زبان رہ یک سے بلیں شاعرے ات، آئی ءَ مات پنجابی زبان ءَ ۔

ہیر رانجھا ئے داستان ءِ نوشتہ کنتو یک پلوا اگر نا
نیرائین شاعر ءُ دیم ءُ بسانیفتہ تہ دیمی ہمک ءِ پنجابی
ادب ءِ کت ءُ الیتیں ذوذناکا ءِ بجزکت ءِ سید وارث
شاہ ءِ جندے گوشتنہ ءِ مد ءُ سنی ءِ بندو دور پجینیں
پنجاب ءِ جنڈیالہ شیر خان ءَ ات او نبی ءِ مرشد ءِ نام
مخدوم قصور ءُ سہ چو کر وت گشیت ئن

وارث شاہ وسینک جنڈیالہ شے ورتے مرید مخدوم قصور دا ئے

ترجمہ : وارث شاہ ءِ دوار جنڈیالہ ئی او مرشد ءِ نام مخدوم قصور ایت ۔

ہیر رانجھا حضرت وارث شاہ ءِ یک قصہ اینت

ہیر رانجھا حضرت وارث شاہ ءِ یک نیرائیں نوشتانک ءِ
اے کتاب ۱۱۸۰ ہجری ءُ سن نوشتہ کنگ بیتہ ۔ ہماں کہ
اول وار ماں سال ۱۸۰۰ عیسوی ءِ دیمی دارماں ۱۸۶۰ عیسوی سال
چھاپ بیتہ ، نمونہ الشیں :-

مرد صاف چہرے ہیں ، نیکیاں دے صورت زناں دی ہر بوقت ہے زن
مرد عالم فاضل لئے اصل قابل کے زناں کوں درکوف سے ن

صبر فرض ہے میتاں نیک مرداں اتے صبر دی واگ معطوف ہے نی

دفتر مکر و فریب نے پھیر دادی انہاں پستیاں وچ طوفی نی

ترجمہ: مرداں دیم روشنائی بجوائی کرداروں سبب ہوا زاہیفانی صورت دی میم ہوگئی

عالم فاضل مردہ سرائیکی زبان تے عقل و ذہانت دے لحاظ نال بہادر یگانہ

صبر جائیں دا ایشی وی زیادہ جو ایں مرداں بچے کر جبر دی واگ معطوف دی ایں

ور دینی دو عمل دی وسائیں دیتر چھوڑ باراں چھوڑ کہ نجر دے سرادیتر ایں تا دبال

ہیر رانجھا دی مشہورین داستان ہو اید سید وارث شاہ دی

بہاں تمں کتاب کر مشہور ال بہاول ھن چوہڑ یتی نامہ، معراج نامہ

اشتر نامہ - دوہڑے، ترجمہ قصیدہ بردہ، وصیت نامہ

مدح حضرت غوث اعظم

حامد شاہ عباسی: ولی عہد ہا۔ اے نامور ولیوں جمع کہانی

پنڈ چونترہ دے ہے شہزادات دا جد ہا پیدائش دا سال

اد عارفین بہت ہا نام سید عطا اللہ ات، گشاں کرلے

واجبہ ہو بخارا پیرک ماوراءالنہر دے افغان ہو اسلام دی تبلیغ دی خاطر

ماں ہندوستان دی آ نکلت۔ بارہ کتاب نوشتہ کتہ گئی ہاں

نام ایشان:

(۱) جنگ نامہ حامد (۲) اخبار حامد (۳) ہیر حامد (۴) گلزار حامد (۵) تفسیر حامد (۶) فقر نامہ حامدیہ (۷) احکام الصلوٰۃ گلشان

گر اے دا ہر رہ ورامیں کتاباں چہ جنگ نامہ اد ہیر باز مشہور بیگت:

نمونہ کلام:

اکھیاں قاسم شیر دیاں بیٹھے ہنجھاں نال
ریش مبارک اُپروں پونجھے خون رومال
زلف قاسم شیر دی جوسی گرد غبار
کنگھی زلفاں پاک کر ہوئی بہت بجناں

ترجمہ: نزاریں قاسم رہ چہتاں گوں ریش مبارک پاک کھناں
گلا لک قاسم رہ حاکی اتاں ہماتی ہر کو گوں سر نیدا سیقتاں

صدیق لالی: اے واہر رہ زندہ رہ حالات بہت وپول رہ باوجود دست نیا تک گنت ہے اگر اِنّا معلوم بیتہ کہ اسے داہر گُر ۱۲۰۸ ہجری تی ہُو من قصہ یوسف زلیخا نوشتہ کتہ گت، ہمائی

ا بازیں نسخہ کہنیں کتاب جاہانی تہاداں رتی موجود ان

نجات : اسے دابہ ہے مستریخ او مشہوریخ نوشتانگ تار شما

وی دایں الیشی ءَ من تارشیاہ ہے ہندوستان ہے سرا

ارش ہے حالات بیان کتگ ، نمونہ کلام دلی ہے

تاریخ ء الیشیں :-

اوّل دہلی کوروؤں گھر اپنے پالیُ

فیر لئیُ سی غوریاں کجھ مدت وساں

فیر چواناں رکیا خوش رنگ کر لالاں

فیر لئیُ پھٹا نار گھر چو سٹے آئی

ترجمہ : دہلی ءَ اول سرا کورداں گپتہ

گڈ ءَ غوریاں آباد کھت

آنہاں گڈ چوہاں

او چہاری برا او تاتاں دستا کپت

محروم شاہ : محروم شاہ ہے یک سی حرفی مشہوریں شاکر بازار

بچھاپ بیتہ ، الیشی ءَ ابید اے شاعر ہے گئی حالات

دست نہ کپتہ گنت ۔

عظیم ولد محمد سعید :۔ درازیں قرن ءِ شاعرانی شہ یکیں ، اِراں ماہ ، قصہ لڑکا ، جنگنامہ حضرت علی اے ماہر مشہور ریں نوشتانکاں ۔

محمد بخش درویش :۔ اے راجہ ءِ دومی حرفی او ہنچ بیتے نزتہ حالت ءَ موجود انت

میاں اشرف : لاہور ءِ نزدیک ۱۲۳۷ ہجری ءَ وفات بوت ، اے راجہ ءَ باراں ماہ او جوہرکے نوشتہ کنت

شاہ حبیب و مولوی جان محمد : اے دوئیں نامورین سہ نولیس ان ہیں دو سرداری ءَ گوں تعلق دارنت ، مولوی جان محمد ۱۲۰۰ ہجری ءَ وفات کنت ۔ آہنی ءِ نوشتگیں یک سی حرفی او رسالہ رستیا باز مشہوراں :

ترجمہ آہی ءَ منان باز دلاسوا انگشت کہ منی غم دور بیت

گڈوری لوڑی جان شرترین ءَ تئے کہ مزار گرغا نیت

مجرا منی ولا کپیت کہ اشیا چہ گنہریا کہ

اگہ ورست نہ اپنی تہ گزاچھی نہ این

نعمت اللہ: تحفۃ العاشقین ہو نوشتہ کنو گنت ہمادی وٗ وڑکا

حضرت موسیٰ ہو تاریخ ردوٗ است ، اسے باز مرزقین اوژیہ

کتابے ، ہماری رو ہمایہ چدورہش اپنج پچھیں کتاب لژگ ؟

بنت ، قیاسین کراسے سبے اردوی شاعر محمد شاہی دورہ

ل پیسہ۔

مولوی رکن دین : اسے داہمہ کوٗ سال ۱۲۰۶ ہجری کوٗ جنگنامہ

امام حسین علیہ السلام نوشتہ کیت ، جاکہ روضۃ الشہداء

ہم کوٗ مشہور ہیا۔

شیخ امام الدین : اسے داہمہ ہری پور ہزارہ رو نزدکت یک

رسالہ "رمان جنڈری" او یک سسی حرفی " اسے دریایش

شاعرے نیرانی یا "نگارنت" "رمان جنڈری" ۱۱۹۶ ہجری کوٗ سن

نوشتہ سکے بیتہ؛

میاں چراغ دین اعوان: پنڈ کمیشر (ہزارہ) و یک (؟) ضلع

ژیرہ غازی خان رو نزدکت اورنگ زیب بادشاہ

پچہ معظم شاہ رہ گزشتہ ۂ سرا ۱۱۲۱ ہجری ءَ ہیر رانجھائے قصہ نوشتہ کتگ۔

ایشاں چہ ابید میاں نعیم، سائیں لنگساہ، مسکین، غلام شید موری بخشا، مسری جھاگ صاحب اگر حقیقت راسے دن وار" رہ نوشتہ کنوک ہمیں باری رہ مشہور شاعراں گلاب سنگھ او بہبل لاہوری دی۔ ہمیں عہد رہ بازنا موریا شاعر انت، گلاب سنگھ رہ "باراں ماہ" او بہبل ہیر او سستی پنوں رہ قصہ، آنہی بہ نیرانیں یاتگاں ساں،

ہماری مطبوعات

نمبر شمار	نام کتاب	مصنف کا نام	قیمت
۱-	[illegible]	میر صورت خان مری	۲/۵۰
۲-	[illegible]	[illegible]	۹/۰۰
۳-	[illegible] بلوچی شاعری	[illegible]	۹/۰۰
۴-	سائنسی کمال اولی	عبدالقادر [illegible]	۲/۰۰
۵-	سائنسی کمال [illegible]	عبدالقادر [illegible]	۲/۰۰
۶-	[illegible]	عبدالقادر [illegible]	۳/۰۰
۷-	پاکستانی ادیب	عبدالقادر [illegible]	۳/۰۰
۸-	[illegible]	[illegible]	۲/۰۰
۹-	[illegible]	[illegible]	۲/۰۰
۱۰-	استاد ءُ ادب	[illegible]	۳/۰۰
۱۱-	[illegible]	میر مٹھا خان مری	۲/۰۰
۱۲-	[illegible] اسلام ءُ جنگ بلوچستان ءِ آزادی [illegible]	[illegible] نصیر خان	۳/۰۰
۱۳-	[illegible]	میر صورت خان مری	۴/۰۰
۱۴-	[illegible]	[illegible]	۲/۰۰
۱۵-	[illegible]	میر صورت خان مری	۲/۰۰
۱۶-	[illegible]	[illegible]	۴/۰۰
۱۷-	[illegible]	محمد خان مری	۲/۰۰

بلوچی اکیڈمی کوئٹہ